Goran Đurđević, Beijing Foreign Studies University, China

Drugačije propitivanje povijesnih razdoblja

Le Goff, Jacques. Treba li povijest zaista dijeliti na razdoblja? Prev. Hrvoje Gračanin. Zagreb: Tim press, 2015. str. 121.

Francuski medievalist i jedan od najznačajnijih povjesničara Europe, sad već pokojni Jacques Le Goff, napisao je knjižicu pod naslovom Treba li povijest zaista dijeliti na razdoblja? Većina ljudi ne promišlja o ovom pitanju, a da nije samo riječ o problemu koji ostaje na margini svakodnevnog života svjedoče i podatci da mnogi povjesničari nisu svjesni ovog pitanja što je utjelovljeno u studijskim programima koji su podijeljeni kronološki po razdobljima i oformljeni po vremenskom slijedu, posebno u Hrvatskoj. Le Goff ide korak naprijed pokazujući zašto je promišljanje o vremenu jedno od temeljnih pitanja povijesne znanosti.

Knjižica od 124 stranice sastavljena je od sljedećih osam ključnih poglavlja: Stare periodizacije, Kasna pojava srednjeg vijeka, Povijest, obrazovanje, periodi, Rođenje renesanse, Renesansa danas, Srednji vijek postaje mračno doba, Dugi srednji vijek, Periodizacija i globalizacija. Knjiga započinje Predgovorom i Uvodom, a nakon ovih osam poglavlja slijedi Izabrana bibliografija, Zahvale i O autoru.

U samom predgovoru Le Goff objašnjava kako je proces nastanka ove knjige vrlo dug, odnosno da je to zapravo sinteza njegova cjeloživotnog rada. Pitanje povijesti kao kontinuiteta te vremenskog slijeda ili pak promjena i diskontinuiteta jedan je od problema koje istražuje. Napominje sadašnjost i budućnost kao važan segment proučavanja prošlosti, ali i podjele na doba, razdoblja, periode.

Uvodni dio posvetio je ideji kalendara i ljudskoj potrebi ovladavanja vremenom. Same podjele vremena nisu neutralne i Le Goff dobro zapaža da podjela na razdoblja ima implikacije u ideji promjene, zaokreta ili prelaska uključujući i omalovažavanje proteklog razdoblja. Vrlo je zanimljivo njegovo opažanje o stoljećima koja kroz povijest nisu uvijek izjednačena sa sto godina nego s

eISSN 1847-7755; doi: 10.15291/sic/2.7.lc.6

djelovanjem pojedinca (npr. Perikla ili Cezara) te navodi kako za povjesničare isto tako stoljeće ne započinje uvijek nultom ili prvom godinom (kao primjer navodi 20. stoljeće koje za povjesničare započinje 1914.)

Povjesničar Le Goff razbija ustaljene predrasude o „mračnom“ srednjem vijeku i „svijetloj“ renesansi, pokazujući značajne čimbenike koji narušavaju uvriježena mišljenja poput osnutka sveučilišta u srednjem vijeku ili progona vještica u renesansi. Također, suprotno čestom mišljenju, posebno kod zapadnih istraživača, Le Goff smatra da je srednji vijek zapravo spojen s renesansom kao podrazdobljem u dugi srednji vijek. Njegova pozicija proizlazi iz niza procesa koji su započeti u srednjem vijeku, a nastavljeni u renesansi te o međusobnom prožimanju srednjeg vijeka i renesanse. Le Goff povezuje zbivanja iz kasne antike, odnosno početka srednjeg vijeka kao razdoblja sa sredinom 18. stoljeća koje obilježava pojava Enciklopedije. Ovo višestoljetno razdoblje je već spomenuti dugi srednji vijek. Dapače, mišljenja je kako je nužno povijest dijeliti na razdoblja, ali je bitno da ta razdoblja ne budu prekratka, nego da se koristimo idejama Fernanda Braudela o dugom trajanju (longue durée).

Tekst prati slijed od Grčke i Starog zavjeta i tamošnjih podjela vremena pa do ideje svetog Augustina o šest razdoblja ljudskog roda. Nadalje, navodi 14. stoljeće kao vrijeme stvaranja pojma srednji vijek, odnosno razdoblja koje je u sredini između antike i nečeg novog što će biti poveznica s antikom. Međutim, u 19. stoljeću, zahvaljujući radovima Julesa Micheleta, srednji vijek postaje suprotnost renesansi. Vrlo je važno poglavlje o odnosu periodizacije i globalizacije u kojemu autor smatra da povijest u dugom trajanju i globalizacija proizašla iz globalne povijesti (world history) obilježavaju suvremeni pristup izučavanju prošlosti. Zato treba uspostaviti vezu između periodizacija koje su nužnost za pojedina polja civilizacija i globalizacije koja nudi modele za uspostavljanje veza između tih cjelina.

U manirama postmodernizma autor pokazuje da povijest nije objektivna i neutralna, već sam izbor problema kao i pristup temi, uključujući vremenske epohe (Le Goff koristi termin periodi), ima implikacije u kulturološkom, intelektualnom i političkom opredjeljenju i vrijednostima samih povjesničara koji pišu o tome.

Kao i mnogo puta dosada Le Goff nam je bacio rukavicu u lice. Ovo značajno djelo pokazuje preobražaj povjesničara koji treba imati na umu niz pitanja poput što je povijesno razdoblje, kad

započinje i završava, koji su događaji odabrani kao granične linije, jesu li tadašnji ljudi bili svjesni prijelaza iz jednog u drugo razdoblje, zašto je periodizacija produkt povjesničara i možemo li promatrati povijest u drugačijem kontekstu. Jacques Le Goff podsjeća na temeljne vrijednost zanata povjesničara uključujući objašnjavanje povijesnih gibanja, procesa i promjena u dugom trajanju i širem (globalnom) kontekstu. Zato je ova knjiga vrlo važna aktualnim i budućim povjesničarima.

Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License